

Párisi vallási congressus.

(1900. sept. 3—8.)

Az 1900. évi párisi világkiállítás alkalmából a „kereskedelmi, ipar és posták ministerium“-ának védmőksége alatt s támogatása mellett sept. 3-tól 8-ig megtartott a második vallási congressus, mert az első tudvalevőleg Chicagóban tartott meg néhány évvel ezelőtt. A szervező bizottság elnöke Réville Albert volt, a titkárok Réville János és Marillier Lec. Erről a congressusról kíván a „Ker. Magvető“ olvasóinak némi tudósítást nyújtani annak egyik távollevő tagja, a congressus egyik alelnökének s diszének, dr. Goldziher Ignácznak hozzá intézett becses értesítései s az ülések nyomtatott s minden tagnak megküldött előrajza nyomán. Ez előrajznak talán nem minden pontját tartották meg, de hogy melyek azok a pontok, azt meg nem tudhattam.

Az előrajz következő:

Vasárnap, sept. 2-án: előkészítő gyűlés s ismerkedés d. u. 4 óraker.

Hétfő, sept. 3-án 9 óraker reggel: megnyitó gyűlés (a congressusok palotájában, a kiállítás területén): a congressus megalakulása, a hivatalnokok megválasztása, — az elnöki megnyitó beszéd, — a külföldi kormányképviselők üdvözlő beszédei, a tagok beválasztása a különböző osztályokba. D. u. 2 óraker a Sorbonne helyiségben: az osztályok megalakulása s munkálataik megállapítása.

Kedd, sept. 4-én 9 óraker reggel a Sorbonne helyiségben megkezdődnek az osztálygyűlések. D. u. 2 óraker általános gyűlés.

Szereda, sept. 5-én 9 óraker Sorbonne helyiségében folytatódnak az osztálygyűlések. D. u. 4 óraker a Guimet vallási múzeum megtekintése.

Csütörtök, sept. 6-án 9 óraker reggel a Sorbonne helyiségében folytatódnak az osztálygyűlések. D. u. 2 óraker általános gyűlés (az egyes osztályok együttesen üléseznek).

Péntek, sept. 7-én 9 óraker reggel a Sorbonne épületében

folytatódnak az osztályülések. A délután fenn van tartva az előre nem látott munkálatok részére.

Szombat, sept. 8-án 9 órakor reggel a Sorbonne épületében általános gyűlés, számonvétele az osztályok által kifejezett óhajtásoknak, a congressusok rendez időszakairól való kérdésnek megvitatása. D. u. 2 órakor záró gyűlést tartanak, melyen a zárbeszédet Angelo De Gubernatis, a római egyetem hírneves tanára mondja. Este közebed. A zárógyűlés a congressusok palotájában tartatik.

A szervező bizottság nem igen gondoskodott a congressusi munkák kiadásáról, írja dr. Goldziher hozzám intézett levelében, nem volt bulletin napról napra s arról sem gondoskodtak, hogy valamely ujság közölje a congressus tárgyait. E körülménynél fogva behatóbb, a részletekre kiterjedő jelentést nem nyújthat s csak azt tudhatta meg, a minél személyesen jelen volt, ez pedig csupán csak a saját szakosztályára, melynek tárgya az izlam volt, és az általános gyűlésekre terjedt. Goldziher a következő előadásokat hallotta:

1. Morice Vernes-től a kanaani szentélyekről, melyeket az izraeliták s más népbeliek is látogattak.

2. Th. Pinches-től a babyloni istenképzetekekről 2000 évvel K. u. születése előtt.

3. Gottlieb Klein-től az essenusok befolyásáról az őskereszténységre.

4. P. Garnault-tól a hasbeszédéről, a nekromantiáról, az ihletről, a felidézésről és a prophetismusról.

5. Jean Capart-tól, a ki Bruxellesben az aegyptomi régiségek őre, az ó-aegyptomi vallásra tartozó kérdésekről.

6. C. Piepenbring-től a Jézus korabeli eschatologikus eszmékről, a mely felolvasás élénk vitára adott alkalmat, a melynek során Alb. Réville, Massebieau tiszt. theologiai tanár Párisban, a „Faculté de Théologie Protestante“ tanári testületében és az „Ecole des Hautes-Études“ r. tanára és mások nagyon ébresztő eszméket nyilvánítottak.

7. N. Schmidt-től a dél-arab pogányság pantheonjáról.

8. Carra de Vaux bárótól a keresztény arab irodalomról.

Folytatólag áttér dr. Goldziher az általános gyűlések tárgyaira, a melyeket a szerzők terjedelmes essai-kben dolgoztak fel. Ezek közt hazánk nagy tudósa hozzám intézett levelében a következőket említi fel:

1. Emile Senart, az Institut tagja, ki a buddhismus viszonyáról a brahman Yogá-hoz, értekezett. E. Sabatier a bibliai kritika és a vallásos életről szólott. J. Réville értekezésének tárgya: a vallástörténet oktatása napjainkban Europa s Amerika felsőbb iskoláiban.

2. A második általános gyűlésen dr. Goldziher Ignác, a congressus egyik alelnöke s díszje, az izlamnak a parsismushoz való viszonyáról értekezett, a mely viszony sokkal szorosabb és bensőbb volt, mint a hogy ezt eddig tartották. Utánna Goblet d' Alviella gróf felolvasást tartott az erkölcs viszonyáról a valláshoz, s a gyűlés végén Marillier, az „École des Hautes Études“ tanára mutta be tanulmányát a Folklore helyéről a vallástörténeti kutatásokban.

3. A záró ülésen Angelo De Gubernatis római tanár nagyhatásu beszédében a vallástörténet jövőjéről értekezett.

A görög- és a mivetlen népek osztályában (Peuples non civilisés) érdekes tárgyak voltak kitűzve, de ezeket Goldziher meg nem hallgathatta, mert mint hivatalnok saját osztályának, annak ezekkel egyidejűleg tartott gyűléseiről nem maradhatott el.

A congressus komoly magatartásu volt s Goldziher nagy súlyal bíró véleménye szerint nagyban előmozdította a tudományos vallás-kutatások terjedését és meggyökeresedését. A mint a congressus munkálatai kezemenél lesznek, azok egyikét másikat bővebben fogom ismertetni.

GR. KUUN GÉZA.

Párisi levél.

Páris, 1900. sept.

(Salaires et misères des femmes, par le comte d' Haussouville de l'Académie française. 1 vol. in 12. Paris, lib. C. Lévy. — Publications diverses sur le fideisme, et son application à l'enseignement chrétien traditionnel, par E. Ménégos professeur à la Faculté de théologie. I. vol. in 8°. Paris Fishbacher, editeur.)

Szerkesztő úr!

Haussouville gróf egyike a jelenkor ama gondolkodóinak, kik társadalmi kérdésekkel az utóbbi években legtöbbet foglalkoztak. Számos és mélyreható tanulmányt közölt a bűnösök javításáról, a nyomorról és orvoslásáról, a socialismusról és jótékonyságról. A legújabb munkája, mely most jelent meg Párisban, a munkások fizetéséről és nyomoráról szól, okmányokat használva, tényeket mutatva. Szerző nem beszél másról, csak arról, miről hosszas tapasztalata van. Tényleg több év óta minden idejét arra fordította, hogy a kérdést tapasztalatból tanulmányozza és azt megírja. Senki sem ismeri jobban a párisi munkás élet nyomorát, mint ő, mert folytonosan látogatta a munkás műhelyeket és igyekezett rajtuk segíteni. Mint a cím is mutatja, e könyv főleg a nőknek van szentelve, kik a munkát sokkal nehezebben bírják, mint a férfiak, kik sokkal több veszélynek vannak kitéve, s a kik nevetségesen csekély díjt kapnak munkájukért. A kötetet előszó vezet be, melyben nagyon helyes eszmék foglaltatnak, melyeket szükség figyelembe venni főleg azoknak, kik azt igénylik, hogy ők a nők jogainak a védői.

Ismeretes, hogy néhány év óta különösen Franciaországban és Amerikában sokat foglalkoznak a nők jogainak a kérdésével. Egy füresán hangzó szót is találtak ki a dolog kifejezésére, a *feminismust*. Ha Haussouville könyvét olvassa az ember, úgy találja, hogy két-féle feminizmus van, azaz, hogy a dolognak két módja van: érdeklődni a nők sorsa iránt és munkálni az ő helyzetük javítására. A feminizmus, melyet eddig ismerünk, irodalmi vagy politikai; a szin-